

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1105924/7

בבית הדין הרבני אזורי אשקלון

לפני כבוד הדיינים:

הרב מאיר כהנא – אב"ד, הרב שלמה צור, הרב דניאל גודיס

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד איילת קריספל)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אור עזריה)

הנדון: תביעה להחזרת הילדים למקום מגורי הצדדים לאחר התרחקות האם למקלט

החלטה

בפני ביה"ד תביעת האב, להורות לאם להשיב את שלוש בנותיהם של הצדדים להתגורר באזור אשקלון, מקום מגורי הצדדים בתקופת הנישואין.

כיום האם מתגוררת עם הבנות ביישוב [ג'] הסמוך לירושלים. לשם עברה איתן לפני כ-3 שנים, לאחר ששהתה זמן מה במקלט לנשים מוכות.

רקע עובדתי

הצדדים התחתנו כדמו"י בשנת תשע"ב (2012), ולהם שלוש בנות, ילידות 2013, 2015, ו-2016. בסוף שנת 2016 פתחה האשה תיק יישוב סכסוך. הצדדים שוב ניסו להסתדר ביניהם, אך ב-10/2017 הגישה האשה תביעת גירושין.

בדיון ביום ז' בתמוז תשע"ח (20.06.2018) הסכימו הצדדים שהבעל יצא מן הבית, ונקבעו לו הסדרי שהות זמניים למספר שעות אחה"צ, ארבעה ימים בשבוע (כולל שבת).

ביום 5.7.2018 הגישה האשה לביה"ד בקשה לצו הגנה מהבעל. בו ביום נתן ביה"ד [בהרכבו הקודם] צו הגנה בדיין יחיד, ללא הגבלת זמן.

ביום 5.8.2018 עברה האשה עם בנותיהם של הצדדים בפתאומיות למקלט נשים "בת מלך" הממוקם באזור ירושלים.

בהחלטה מיום י"ב באלול תשע"ח (23.08.2018) כתב ביה"ד: "לעת עתה מבטל ביה"ד את הסדרי הראייה שניתנו כסעד זמני".

דיון בתביעת הגירושין התקיים ביום ח' בחשוון תשע"ט (17.10.2018). בהחלטה כמה ימים לאחר מכן, ביום י"ג בחשוון תשע"ט (22.10.2018), כתב ביה"ד: "בענין הגירושין ביה"ד לא שמע דברים ברורים, ניתנת אורכה לצדדים ע"מ להשיב לביה"ד מה רצונם".

ב-3/2019, לאחר תקופה של כשבעה וחצי חודשים מאז עזיבת האם והבנות, שבהם לא התקיימו הסדרי שהות עם האב, החלו להתקיים הסדרי שהות במרכז הקשר בירושלים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דיון ראשון בפני ההרכב הח"מ התקיים ביום 7.5.2019. במועד זה חתמו הצדדים על הסכם גירושין, ועל תוספת להסכם גירושין, וביה"ד נתן להסכם ולתוספת תוקף של פסק דין.

בו ביום סודר הגט.

בסעיף 3 בתוספת להסכם הגירושין מאותו יום נקבע:

"משמורת הילדים וזמני השהות עימם ייקבעו בבית הדין לאחר קבלת תסקיר עו"ס לסדרי דין, לעת עתה יימשכו זמני השהות במרכז קשר."

ביום 4.7.2019 פתח ב"כ האב תיק החזקת ילדים – הסדרי שהות, ובקש להורות לעו"ס לסדרי דין להגיש תסקיר מתאים, וכן לקבוע דיון לענין הסדרי שהות ומשמורת בהקדם האפשרי.

ב-8/2019 עברה האשה מהמעון לדירת מעבר, הממוקמת בסמיכות למקלט באזור ירושלים.

בדיון ביום 19.11.2019 אמר ב"כ הבעל שרצוי שהאשה תדרים, ולפחות שתשא במרבית הנטל להביא את הילדים לאשקלון להסדרי שהות, מכיוון שהיא זו שהרחיקה אותן על דעת עצמה ממקום מגוריהן.

בהחלטה מיום י' בכסלו תש"פ (08.12.2019) נתן ביה"ד תוקף פס"ד להמלצות תסקיר העו"ס להרחבת סדרי שהות בהדרגה, וכן הורה ביה"ד לצדדים כי עליהם לקבל הדרכה הורית, כהמלצת העו"ס.

בדיון ביום ו' באלול תש"פ (26.08.2020), דן ביה"ד באפשרות לקיים הסדרי שהות עם האב באשקלון בסופ"ש. ביום י' באלול תש"פ (30.8.2020) החליט ביה"ד:

"האב ייקח את בנותיו בכל שבת שנייה, מיום ו' ממסגרות החינוך, ועד שעתים אחר צאת השבת. האם תבוא לקחת את הבנות מן העיר אשקלון."

בדיון ביום י"ד בטבת תשפ"א (29.12.2020) שוב העלה האב דרישה שהאם תחזיר את הבנות להתגורר בדרום. תגובת האם היתה שהיא עדיין מפחדת מן האב, והתקרבות למקום מגוריו לא תיתן לה שקט ושלווה, הדרושים לה לגידול הבנות. מנגד, ביקשה האם קביעת משמורת רשמית על הבנות לצורך קבלת הטבות מן הרשויות.

בהחלטה מיום ט"ו בטבת תשפ"א (30.12.2020) קבע ביה"ד שלעת עתה משמורת הבנות היא בידי האם, וכן קבע ביה"ד בסעיף י"ב בהחלטה הנ"ל: "לעת עתה אין ביה"ד רואה נכון להורות על קירוב מקום מגורי הבנות למקום מגורי האב". בסוף הסעיף ציין ביה"ד כי ייתכן שבעתיד ייווצרו תנאים לדיון מחודש בענין מקום המגורים.

ביום 22.7.2021 התקבל תסקיר עו"ס בענין הצדדים ובנותיהם. בתסקיר הועלו שתי חלופות בהרחבת הסדרי שהות של האב, וצוין בו בפירושי, שיש לבנות צורך בהרחבת הסדרי שהות עם האב, ושהמלצת העו"ס היא לקיים מפגשים גם באמצע השבוע. אלא שהמרחק הגאוגרפי מקשה על קיום הסדרי שהות באמצע השבוע.

בדיון מיום ו' בחשון תשפ"ב (12.10.2021) העלו הצדדים את טענותיהם בענין חזרת הבנות למגורים באזור אשקלון. בהחלטה מיום י"ג בחשון תשפ"ב (19.10.2021), הורה ביה"ד על הגשת סיכומים.

סיכומים מטעם האב התקבלו ביום 10.2.2022.

סיכומי מטעם האם התקבלו, לאחר ארכה, ביום 29.5.2022.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עיקר טענות הצדדים

עיקר טענות האב

- האם עזבה עם הבנות ביום 5.8.2018 למקלט לנשים מוכות ללא כל עילה, ויצרה "מעשה עשוי", יצרה ניכור הורי, ופגעה בזכויותיו הבסיסיות של האב כהורה, וכל זאת בניגוד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות תשכ"ב-1962, הקובע בפירוש כי שינוי מקום מגורים ייעשה רק בהסכמת שני ההורים או באישור בית הדין או ביהמ"ש. פסק דין שאינו מחייב את האם להשיב את הבנות לאשקלון, נותן יד להתנהגות פסולה זו.
- האב זכאי להסדרי שהות לפחות כמו כל אב. הסדרי השהות כיום יוצרים טרחה וסבל לקטינות במעבר בין עיר לעיר. טובת הקטינות מחייבת כי הן תחזורנה להתגורר באשקלון.
- זכותו של האב להיות הורה, אשר נגזרת מהזכות החוקית לכבוד אדם ולחיי משפחה נרמסה על ידי האם במשך השנים האחרונות.
- בשנים האחרונות שופטי ביהמ"ש למשפחה ובתי דין הרבניים פועלים בנחישות בנושא של מעבר חד צדדי של האם, ומחייבים אותה לחזור יחד עם הילדים למקום המגורים הקודם מתוך מטרה לשמור על טובת הילד והקשר שלו עם שני הוריו. לחיזוק טענה זו ציין האב בסיכומיו כ-20 פסקי דין המצביעים על מגמה זו.
- ביה"ד לא קיים מעולם דיון בשאלה, על סמך מה עזבה האם עם הבנות ועברה למקלט, והאם היתה לכך הצדקה כלשהי.
- בדיון בחודש 12/2020 שכלל גם דיון בעניין המזונות, טען האב כי בשל מצבו הכלכלי, אשר נפגע מאד כתוצאה מהליך פלילי שנגרר מתלונתה של האם כלפיו, הוא אינו יכול לקיים הסדרי שהות במרחק 100 ק"מ מאשקלון, וגם לדאוג למזונות הקטינות כאילו היו מתגוררות בעיר.
- על כן, לטענת האב, יש להורות על השבת הקטינות להתגורר באשקלון. לחילופין, יש להורות על הסדרי שהות הכוללים מפגשים של פעמיים בשבוע לפחות, ולהטיל על האם את הסעת הקטינות לבית האב הלוח וחזור. ואם בכל זאת יידרש האב לנסוע, יש לקזז מן המזונות את הוצאות האב, הכוללות נסיעה, אוכל וימי עבודה וטרחה.

עיקר טענות האם

- האשה הופנתה למקלט ע"י גורמי הרווחה לאחר שנפגעה נפשית ופיזית ע"י הבעל.
- בהיות האשה מאושפזת לפני שעזבה, הזניח האב את הטיפול בקטינות, וכך לאחר שעברה למקלט, האב לא שיתף פעולה עם גורמי הרווחה, ולאחר הגירושין ניתק את הקשר עם הקטינות למספר חודשים.
- האב אינו מטפל בעצמו ואינו מקבל הדרכה הורית כפי שנדרש.
- האם עדיין חוששת מהאב, שמתנהל מולה באובססיה ובהתפרצויות, ואינו מודע למצבו. היא לא מוכנה להיות בעיר ללא רשת בטחון ומוגנות.
- כבר ארבע שנים שהקטינות אינן מתגוררות באזור אשקלון. כיום הן כבר כמה שנים במסגרות חינוך קבועות ויציבות, עם חברות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- האם עזבה את אשקלון ופנתה למקלט בצדק רב, בנסיבות שהיו אז, לטענתה. אולם היא טוענת שאין כל טעם לעסוק בכך, מכיוון שכיום היא מבקשת להישאר עם הבנות ב[ג'] לצורך יציבות ולצורך שקט נפשי ורגשי.

דיון

א. מעבר האשה למקלט לנשים מוכות

עיקר דרישתו של האב לחזרת האשה מתבססת על כך שעזבה למעון "ללא כל עילה", לטענתו. נציין, בזהירות הראויה, שאמנם בתחילת ההליכים לא עלתה מצד האשה טענת אלימות פיזית – לא בכתב התביעה, לא בדיונים, ולא בכתבי בית הדין השונים. אמנם עלו טענות של אלימות מילולית, הכפשות ואיומים וכו', אך לא טענות של מכות ואלימות פיזית.

בכתב התביעה מיום 3.10.2017 כתבה האשה:

"יש אלימות מילולית ללא הפסקה. ביקורת והערות בלי סוף. אין תקשורת. אין כבוד. יש שתלטנות [במקור נכתב בשגיאת כתיב], זלזול. אין אמון. מאיים עלי ומשתמש בבנות נגדי. ניסיתי הכל התייעצתי וההחלטה שלי היא לסיים את הקשר מחשש לחיי."

כדוגמה לאיומים הזכירה בכתב התביעה: "מישהו אחר היה רוצח אותך."

בדיון הראשון, ביום י"א בחשוון תשע"ח (31.10.2017), שלא בנוכחות הבעל, אמרה האשה:

"ביה"ד: מה הבעיה ביניכם?

האשה: חוסר תקשורת [...]

יש ביקורות, האשמות, קללות ליד הילדים, הילדים קטנים, אלו נישואין ראשוניים שלנו, הוא לא לוקח אחריות, לפי המצבי רוח שלו."

כע"ז בדיון השני, מיום כ"א בטבת תשע"ח (08/01/2018):

ביה"ד: מה הבעיות בבית?

האישה: חוסר תקשורת, המון זלזול, ביקורות והאשמות מול הילדים, חוסר הערכה כלפי כל מה שאני עושה, [...] ירידות על הדת וההתחזקות, (בוכה), פגיעות ברמה האישית, את מכוערת, מטומטמת, מפגרת, זבל, קומי יא מעפנה, את אשה רעה, צריך היה רק את הרחם שלך להביא את הילדים האלה, אני יילחם שהם יהיו רק אצלי, את לא ראויה לגדל את הילדים, אל תלכי למקווה, אני הולכת לשם שמיים [...] להגיד לבנות כמה אימא רעה ומה היא הכינה לכם לאכול? הוא נכנס לבית וישר תלונות, אני עושה כל מה שביכולתי ואני בלי משפחה פה, המשפחה שלי בירושלים, המשפחה שלו כאן, הלכנו לרב והלכנו לייעוץ..."

בהחלטת ביה"ד למחרת הדיון, ביום כ"ב בטבת תשע"ח (09.01.2018):

"האשה טוענת שהיא סובלת מאלימות מילולית קשה מבעלה שמשפיל אותה ומזלזל בה והכל בנוכחות הבנות.

הבעל גם הוא מסכים שהחיים ביחד רצופים במריבות, אלא שלדבריו ההיפך מדבריה הוא הנכון. אשתו אלימה כלפיו, מאשימה אותו בדברים שלא עשה, התלוננה כנגדו מספר פעמים במשטרה והם סגרו את התיקים בחוסר עניין."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

גם נציין שהאשה העלתה כבר בדיון זה רצון להיות בסביבת ירושלים, קרוב למשפחתה. נעיר עוד שהאשה המשיכה לגור עם בעלה תקופה ארוכה לאחר פתיחת התיקים עד שנפרדו, וכן המשיכה לקיים את הסדרי שהות עם הילדים גם לאחר שעזב את הדירה. אף בדיון שהתיקים ביום י"ג בחשון תשע"ט (22.10.2018), בעת שהות האשה במקלט, היא לא שללה לגמרי האפשרות לחזור לחיות יחד, כפי שהבאנו לעיל מלשון ההחלטה.

למרות זאת, גם אלימות מילולית חמורה עשויה להוות עילה לעזיבה, ובוודאי שאיומים עשויים להיות עילה לעזיבה ולפנייה למקלט, גם ללא אלימות פיזית.

אמנם, הבעל הכחיש לאורך כל הדרך את הטענות לאלימות ולאיומים, ובמסגרת דיון זה אין ביה"ד נדרש להכריע בטענות ההדיות בין הצדדים, וכפי שיבואר להלן. אולם, טענתו של הבעל, שאין כל הצדקה לעזיבת האשה והבנות למקלט, אינה מתקבלת, בנסיבות אלו.

מסתבר עוד שהעזיבה קשורה להליך פלילי שנוהל נגד הבעל, שבו הואשם בסופו של דבר בתקיפת בן זוג ואיומים, ואף נגזרו עליו עבודות שרות. אמנם, הבעל מתמרמר מאד על כך ומכחיש את האשמה, ולטענתו הואשם על פי דיבור האשה בלבד – מילה כנגד מילה, ועוד מתרעם על כך שהפללה זו פגעה בו מאד בפן הכלכלי, אשר השפיע לרעתו על יכולתו לעמוד בתשלומי המזונות ולקיים הסדרי שהות במרחק מאשקלון, אך אי אפשר להתעלם לגמרי מהאישום, ולקבוע שעזיבת האשה היתה "ללא כל עילה", כטענתו.

גם בדיונים עצמם, ראה נוכח ביה"ד לא פעם בהתפרצויותיו ובצורת דיבורו האלימה של הבעל. אמנם, ייתכן שלולא רצון האשה לעבור לקרבת משפחתה בירושלים, היא לא היתה יוצאת למקלט זה, אך בסופו של דבר העזיבה למקלט לא היתה "ללא כל עילה" כטענתו.

בנוסף, וזה העיקר, טענותיו של הבעל – גם אילו מצא ביה"ד שיש בהן ממש, היו רלוונטיות אילו היינו באים לדון לפני מספר שנים, עוד בהיותם של הצדדים נשואים, או מיד אחר הגירושין, אם יש או אין הצדקה מספקת לאשה לעבור מאזור אשקלון לירושלים, כפי שאנו דנים בתיקים של משפחות אחרות.

אולם, מאז שהצדדים התגרשו, חלפו כארבע שנים, והבנות התאקלמו בסביבתן הנוכחית. שיקולי "טובת הילדים" הנוכחית גוברים בדרך כלל על שיקולי זכויות ההורים. ועל כן יש לדון בכך כשאלה נפרדת לחלוטין משאלת ההצדקה למעבר של האם למקלט.

ב. מניעה של גרושה לעבור מקום מגורים

שאלה עקרונית זו, האם יש מקום לחייב את האם לאחר הגירושין להישאר במקום מגוריהם של הילדים או שאין למנוע ממנה לעבור, נדונה בפסקי דין רבים.

ע"י בפד"ר (חלק ד עמוד 95 ואילך), בפס"ד מביה"ד אשקלון (תיק 65393/5), ובפסקי דין מביה"ד באר שבע תיק 1037916/3 (שעליו חתום גם אב ביה"ד הח"מ), תיק 1280465/5 (בענין מעבר מאילת לצפון), ותיק 1199769/2, ובמקורות שהובאו שם.

ובפס"ד מביה"ד הגדול (תיק 1073383/1) מיום כ"א באב תשע"ו (25.8.2016) נכתב:

"אנו מודעים לתסקיר שקבע כי טובת הילדים להיות קרובים לשני ההורים, יחד עם זאת, אולם הואיל ולדברי האם היא מרגישה בדידות במקום מגוריה, רחוקה מהוריה, ואין לה תמיכה משפחתית שהיא כה זקוקה לה, ומקום המגורים הוא רחוק ממקום עבודתה, לכן היא רוצה לעבור להתגורר ליד

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הוריה בצפון, לפיכך לא ניתן לאסור עליה לעבור ולגור באשר תחפוץ, וזכותה לגור בכל מקום שתרצה, וטובת הילדים אינה יכולה למנוע ממנה לעבור דירה. מה עוד שבסופו של דבר אם האם תחיה חיים של צער יהיו לכך בודאי השלכות לא טובות על הילדים, ונמצא שכר עיכובה במקום – בהפסדה [ההדגשה אינה במקור]...

נבאר דברינו מבחינה עקרונית הלכתית, לפי ההלכה אי אפשר לחייב את האם לחיות חיי צער בגלל הילדים, ויתרה מזאת, לפי ההלכה באופן עקרוני האם יכולה להתנער מאחריות למזונות הילדים והטיפול בהם, ולפיכך קל וחומר שלא ניתן לאסור עליה לעבור דירה בשביל טובת ילדיה. ולאחר שאפשרנו לה לעבור מקום, נושא המשמורת נבחן בהתאם לטובת הילדים.

לדעתנו, גם לו היה מתברר שהמעבר בשעתו לא היה מוצדק, כטענת האב, אין בעובדה זו, כשלעצמה, סיבה מוצדקת לכבול את האם כעת לאחר הגירושין, ולחייב אותה לחזור לאזור אשקלון מחמת הבנות הכרוכות אחריה.

תיאורטית, יכול היה האב לומר, שאם כך, אין צורך לחייב את האם לשוב לאשקלון, אלא רק להשיב את הבנות, ועל כן יש להעביר את הבנות למשמורת שלו. אולם בנדון דידן אפשרות זו אינה מעשית, והיא מעבירה אותנו אל השאלה הבאה: טובת הבנות, כפי שהיא כעת לעיני ביה"ד.

ג. קביעת "טובת הילדים"

כאמור לעיל, ביה"ד כבר קבע שלעת עתה הבנות יהיו במשמורת האם. קביעה זו מתבקשת גם מהכלל ההלכתי המובא בשו"ע (אה"ע סימן פב סעיף ז): "והבת אצל אמה לעולם", כלומר גם לאחר גיל 6, בו מסתיימת חזקת הגיל הרך.

מעבר לכך, כידוע, קביעת החזקת הילדים תלויה בעיקר ב"טובת הילדים", בבחינה רחבה ובשיקול במכלול הנתונים. אין "לקנוס" ילדים ולקבוע החזקה לא מיטבית עבורם בגלל שאולי הורים שלהם פעלו שלא כשורה בעבר בדרך זו או אחרת. בענין טובת הילד יש להתחשב בעיקר במצב בהווה, על כל מורכבותו. וכבר כתבנו, ביה"ד הח"מ, בתיק 907345/15 כדלהלן:

"יתר על כן, במסגרת טיעונו טען האב כי האם היא שעזבה את [א'], ועל כן עליה לשאת בתוצאות. טיעון זה, שוב עוסק בשאלה מי אשם במצב שנוצר, ולא בשאלה מהי טובת הילדים בנקודת הזמן הנוכחית. מעבר לכך יש להעיר כי גם לאב חלק משמעותי במצב שנוצר..."

עוד כתבנו:

"הבדיקה הנוספת של עו"ס [...] מחזקת לעיני ביה"ד את הכרעת הדין הנ"ל [...] הבת שבכתה ג' לומדת בו זו השנה השלישית, והבן לומד בו מתחילת כיתה א'. התרשמות העו"ס היא שמדובר במוסד חינוכי מיטבי לקטינים, ועל כן ביה"ד קובע כי הילדים ימשיכו ללמוד באופן קבוע בבית ספר זה [...]"

בעניין הצהרונים [...] ביה"ד סבור שטובת הילדים היא שימשיכו לשהות בשני הצהרונים, לאור המציאות המתקיימת כבר כמה שנים, שבה משתתפים הילדים בשני הצהרונים עם שני חוגי החברים שלהם."

אף כאן, יש חשיבות גדולה בשמירת המסגרות החינוכיות-חברתיות הנוכחיות של הבנות, והימנע מלטלטלן בחזרה אל מקום שאליו הן כבר אינן מחוברות בפן החינוכי-חברתי, רק לצורך הקלה על הקשר עם האב, אף שגם הקשר עם האב חשוב מאד להתפתחות התקינה של הבנות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכבר בהחלטה לפני כשנה וחצי, ביום ט"ו בטבת תשפ"א (30.12.2020) כתב ביה"ד:

"בעניין מקום המגורים של הבנות, לעת עתה אין ביה"ד רואה לנכון להורות על קירוב מקום מגורי הבנות למקום מגוריו של האב, שהוא מקום המגורים המשותף האחרון של הצדדים.

בשקילת טובת הבנות אשר תצמח מהתקרבות אל מקום מגורי האב, אל מול הנזק האפשרי בטלטול נוסף אחרי כשנתיים וחצי במסגרת חינוכית קבועה, ותוך התחשבות בזכותו של האב להיות שותף בגידול הבנות במרחק סביר למקום המגורים האחרון, אל מול זכותה של האם לשקט ושלווה, ובהתחשב בכך ששלוותה של האם משפיעה גם היא על התפתחות התקינה של הבנות, ובהתחשב בכך שהמעבר לאזור ירושלים היה בתחילה לצורך שהייה במקלט לנשים מוכות, מהלך השנוי במחלוקת בין הצדדים עד היום, ביה"ד סבור כי ממכלול השיקולים נוטה הכף אל שמירת שגרת חייהן הנוכחית של הבנות."

כפי שהיו הדברים נכונים אז, כך הם נכונים עתה, לאחר שנה וחצי נוספת של התאקלמות הבנות בסביבתם הנוכחית.

אמנם, האב האריך ברשימה מרשימה של עשרות פסקי דין, בהם ביה"ד או ביהמ"ש מנע הורה מלהתרחק או אף חייב אותו לחזור לקרבת המגורים המשותפים.¹ אך – לאחר העיון באותם פסקי הדין – הצד השווה כולם הוא שבדיקת טובת הילד נעשתה בכל מקרה ומקרה לגופו, תוך ניתוח כלל הגורמים המשפיעים על טובת הילד, בעיני הערכאה השיפוטית הדנה בעניינו. למעלה מן הצורך, נציין כי בכל אחד מפסקי הדין המובאים, מדובר במקרים שבהם מתקיים לפחות אחד מארבעה מצבים: המעבר טרם בוצע²; טובת הילדים הנוכחית היא להישאר באזור מגוריהם הקודם או לחזור אליו³; מדובר במרחק מופלג אשר כמעט ואינו מאפשר הסדרי שהות סבירים עם ההורה השני⁴; או שהמעבר נעשה בניגוד להחלטות ביה"ד, הסכמות הצדדים, או בנסיון מכוון לניתוק הילד מההורה השני.⁵

כאמור, בנידון דידן ארבעה מצבים אלו לא קיימים. המעבר כבר בוצע, טובת הבנות הנוכחית היא להישאר באזור שבו התאקלמו, המרחק עדיין מאפשר הסדרי שהות סבירים למרות הקושי הטמון בו לאב, והאם עזבה בנסיבות שבהן גם אם לטענת האב הן אינן מוצדקות, מכל מקום העזיבה לא נועדה, להתרשמות ביה"ד, רק כדי להרחיק את הבנות מן האב. נוסף ונציין כי נכון להיום ביה"ד מתרשם כי האם מעוניינת בקשר של הבנות עם האב, גם אם לא תמיד היא פועלת במלוא כוחה לסייע בכך לאב ולבנות.

נציין עוד למעלה מן הצורך, כי בתיקים אחרים, גם אנחנו, ביה"ד הח"מ, מנענו בעבר מהורה אחד לעבור אל מקום מגורים אחר המרחיק את ההורה השני מילדיו. אולם בנידון דידן, התרשמות ביה"ד היא כי טובת הבנות היא להישאר במקום מגוריהם הנוכחי.

¹ מתוך המלל, ניכר שהדברים הועתקו/נלקטו ברובם מתוך דף "[פסקי דין מקום מגורים](#)" של האתר "הורות משותפת = טובת הילד". נציין שבדף זה מצויים גם פסקי דין בהם ביהמ"ש או ביה"ד אישר את המעבר.

² נציין לדוגמא פס"ד: תלה"מ 8026-03-18

³ נציין לדוגמא פס"ד: פס"ד ביה"ד בירושלים תיק 1181742/5; פס"ד ביה"ד בנתניה תיק 1089963/8

⁴ נציין לדוגמא פס"ד: י"ס 69766-10-21

⁵ נציין לדוגמא פס"ד: פס"ד ביה"ד חיפה תיק 882974/4

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ד. עוצמת הקונפליקט כשיקול המשפיע על טובת הבנות

בשולי הדברים נוסף ונאמר, כי גם במקרים אחרים, היה נכון לשקול עקירה נוספת של הילדים וטלטולי מעבר חד פעמי נוסף, כדי לאפשר קשר הדוק יותר עם האב לטווח רחוק. אולם, בנידון דידן עוצמת הסכסוך בין ההורים, ועוצמת התסכול והמרמור של האב, אינם מותרים מקום לספק באשר לטובת הבנות. זאת מכיוון שביה"ד אינו יכול להימלט מן החשש, שבנדון דידן, החזרת האם והבנות לאזור אשקלון דווקא תגדיל את החיכוך, תגדיל את המתח בין הצדדים, ותהפוך את המאבקים בין ההורים לשגרת יום, שבסופו של דבר תשפיע לרעה על הבנות. לכן, בשקלול הדברים, ביה"ד אינו רואה טעם לעקור כעת את הבנות שוב מהסביבה שאליה התרגלו, כאשר לא ברור שהמעבר חזרה לאזור אשקלון ייטיב אתם באופן משמעותי, ואף מעורר חשש מפני התעצמות הסכסוך כתוצאה מן ההתקרבות הגיאוגרפית והגדלת החיכוך.

כאמור לעיל, זה אינו השיקול המרכזי בפסק דין זה, וגם בלעדיו היתה מסקנת ביה"ד זהה בנסיבות של המשפחה שבפנינו. אולם, חשיבותו של טיעון זה הינה למשפחות אחרות המצויות בסכסוך, ולהורה הנתון בתסכול כתוצאה מפעולות חד צדדיות של ההורה השני לטענתו. הדרך הראויה והיעילה להתמודד עם מצב כזה היא מתן אמון בגורמי הרווחה ובערכאה השיפוטית המטפלת במשפחה, ולא כניעה לתסכול והנצחת המאבק. טובת הילדים מחייבת עמידה איתנה, בריאה ושיתופית בעבודה עם גורמי הרווחה, וענייניות ובהירות בפנייה אל הערכאה השיפוטית, וכל זאת תוך הצבה מתמדת של טובת הילדים כשיקול ראשון במעלה. ברגע שהורה מאבד שליטה, ומציג עמדה מלחמתית, המטשטשת את הגבולות בין טובתו לבין טובת ילדיו, הוא עלול כמו ידיו לגרום לכך שההליך יתארך ויסתבך, ושהערכאה השיפוטית לא תראה את תום הסכסוך בהיענות לתביעתו או לבקשתו.

ה. אפשרות מעשית לקיום הסדרי השהות במרחק הנוכחי

נוסיף, כי בצד המעשי, המרחק מאשקלון ל[ג'] הוא כ-85 ק"מ, שהוא עדיין בתחום הסביר, ויש אוטובוסים ברוב שעות היום מאשקלון לירושלים, בתדירות שנעה בין חצי שעה לשעה. לאחר רפורמת "דרך שווה" של משרד התחבורה, החל מתאריך 1.8.2022, צפויה להתאפשר נסיעה באמצעות כרטיס חופשי חודשי בכל הארץ במחיר קצוב של 225 ₪. כך שעל אף שמרכז חייו של האב הוא באשקלון, ביה"ד סבור שאילו הוא היה מתאמץ, הוא יכול היה למצוא את הדרך לקיים הסדרי השהות עם הבנות בירושלים, בפרט כעת שהוא אינו עובד. גם כשהוא יחזור בעז"ה בקרוב למעגל העבודה, ביה"ד מתקשה לקבל את הטענה שהוא לא יוכל למצוא מקום עבודה שיאפשר לו קיום הסדרי השהות באמצע השבוע.

נראה, כאמור בסעיף הקודם, כי לאורך ההליך בחר האב להפנות את משאביו להילחם על החזרת הבנות לאזור אשקלון, ובמסגרת זו הוא קיבע במודע או שלא במודע את חוסר האונים שלו, ואת חוסר יכולתו לקיים את הסדרי השהות, במקום להפנות את כוחותיו לקיום הסדרי השהות במציאות הנוכחית. יש להצטער על כך שהאב בחר בדרך זו, הפוגעת בלי כוונה גם בו וגם בבנותיו. ביה"ד סבור כי טיפול והדרכה יכולים לסייע לאב בכך.

ו. חלוקת נטל הכלכלי בקיום הסדרי השהות

אחר כל זאת, בבואנו לקבוע את הסדרי השהות של האב עם בנותיו, בהחלט יש מקום להתייחס לפן הכלכלי של הסדרי השהות, ולהתחשב בנסיבות שבהן הרחיקה האם את הבנות גיאוגרפית ממקום מגוריו של האב, ללא החלטה שיפוטית המאפשרת לה לעבור. רצונה של האם לגור בקרבת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בני משפחה, אינה יכולה להישקל כשיקול חד צדדי, ללא אישור הערכאה השיפוטית, ועל כן, גם אם טובת הבנות מחייבת את המשך מגוריה באזור ירושלים, יש מקום לקזז מסכום המזונות שמשלם האב את עלות נסיעותיו, או לפחות חלק ממנה.

נזכיר שכעת האם אוספת את הילדים במוצ"ש מאשקלון.

עוד נציין שכבר בהחלטה מיום י"ג בחשון תשפ"ב (19.10.2021) כתב ביה"ד:

ב. "בעניין הסדרי שהות באמצע השבוע, ביה"ד מאפשר לאב לקחת את הבנות בימי שלישי אם ירצה בכך. האב יודיע לביה"ד בתוך 14 יום מחתימת החלטה זו אם הוא מעוניין להסדיר זאת בהחלטה שיפוטית קבועה [...]"

ה. אם ישיב האב בחיוב להצעת ביה"ד, [...] יופחת מסכום המזונות סך 360 ₪ לחודש, כהשתתפות של האם בהוצאות הנסיעה של האב. אולם ההפחתה תבוצע רק לאחר התחייבות של האב בהודעה בכתב לביה"ד, ולאחר חודש אחד שבו יעמוד האב בהתחייבות זו.

בהצעה הנ"ל, שהיתה חלק מהחלטת ביניים, חישוב העלות היה נמוך יחסית. כעת במסגרת פסק הדין הסופי, ביה"ד מציע לאב את האפשרות לקזז מן המזונות סך 500 ₪ לחודש, אם הוא יאות להתחייב לבוא לפגוש את הבנות פעם בשבוע.

הסכום חושב לפי עלות נסיעה באוטובוס, בתוספת חישוב זמן הנסיעה במשכורת בסיסית, או לפי עלות נסיעה ברכב ללא תוספות. אם האב מעוניין להתחייב לכך, עליו להודיע על כך לביה"ד תוך 30 יום מחתימת פסק דין זה. ימי הפגרה יעלו למניין הימים.

ביה"ד קורא לצדדים, להניח מאחוריהם את הסכסוך עם פסק דין זה, ולפנות לדרך חדשה, המגייסת אל כלל המשאבים שלהם לחיזוק הסדרי השהות של הבנות עם אביהן, בהתאם למציאות הקיימת.

מסקנה

לאור כל הנ"ל, ביה"ד קובע:

- א. בית הדין אינו מחייב את האם להשיב את הבנות להתגורר באזור אשקלון.
 - ב. הבנות תישארנה במשמורת האם ובחזקתה.
 - ג. הסדרי השהות עם האב ימשיכו לפעול כפי שהם היום.
 - ד. על האם לאסוף את הבנות מאשקלון במוצ"ש, בתום שבת שבה הן שוהות עם האב.
 - ה. אם האב יודיע לביה"ד תוך 30 יום מחתימת פסק דין זה כי הוא מתחייב לבוא לפגוש את הבנות פעם בשבוע בימות החול בנוסף על הסדרי השהות בשבתות, יופחת לו סך 500 ₪ מתוך דמי המזונות כנגד הוצאותיו לקיום הסדרי השהות.
- פסה"ד מותר בפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של הצדדים.
ניתן ביום י"ט בתמוז התשפ"ב (18/07/2022).

הרב דניאל גודיס – דיין

הרב שלמה צרור – דיין

הרב מאיר כהנא – אב"ד

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה